

Kommunstyrelseförvaltningen
Kristina Hållmats

Yttrande över Trafikverkets redovisning av uppdrag gällande förändrat avtalspartsförhållande mellan staten och Inlandsbanan

Sammanfattning

Mora kommun har ombetts att yttra sig över Trafikverkets redovisning i rapport: Förutsättningar och åtgärder för ett förändrat avtalspartsförhållande mellan staten och Inlandsbanan AB.

Regeringen gav den 21 december 2023 Trafikverket i uppdrag att analysera förutsättningar och föreslå eventuella åtgärder för ett förändrat avtalspartsförhållande och gränssnitt mellan staten och INLANDSBANAN Aktiebolag (IBAB). Alternativet att Trafikverket är avtalspart och för statens räkning upplåter Inlandsbanan med nyttjanderätt till IBAB ska belysas men även andra möjliga alternativa lösningar, gränssnitt och förslag på åtgärder.

Idag är Regeringskansliet statens avtalspart med IBAB. I rapport har Trafikverket analyserat en förändring av avtalet där Trafikverket går in som ombud för staten i stället för Regeringskansliet. Det bedöms vara en relativt okomplicerad förändring såväl juridiskt som praktiskt. En sådan förändring skulle dock vara tämligen begränsad, eftersom staten i bägge fallen kvarstår som avtalspart. Trafikverket har redan en betydande roll i administrationen kring avtalet och en sådan förändring skulle innebära att Trafikverket skulle behöva få mer resurser för att klara de tillkommande arbetsuppgifterna.

Trafikverket understryker i rapport att framtagandet av ett nytt avtal öppnar upp för att nyttjanderätten till Inlandsbanan kan komma att behöva upplåtas till andra intressenter än IBAB, vilket är något som kan påverka banans funktion för bland annat totalförsvaret. Enligt Trafikverkets bedömning bör uppsägning av gällande avtal och framtagande av ett nytt i första hand övervägas om berörda parter ser behov av att förändra avtalet och inte lyckas komma överens.

Försvarsmakten understryker att det finns en risk om nyttjanderätten till Inlandsbanan förändras då detta kan leda till försämringar i ett totalförsvarsperspektiv. Försvarsmakten understryker även vikten av att inte bara behålla Inlandsbanan i IBAB, utan även att överföra Södra delen av Inlandsbanan mellan Mora och Kristinehamn samt alla fyra tvärbanor men även den eventuella järnvägsanslutningen mot Älvdalens skjutfält via alternativ Västerdalsbanan eller Älvdalsbanan. Styrkan i dessa banor är den låga teknikgraden med manuell tågklarering är något man lärt av erfarenheter från kriget i Ukraina.

Rapport innehåller även en analys med alternativet att Trafikverkets ska återgå att vara infrastrukturförvaltare för inlandsbanan. Enligt analys behöver Trafikverket tilldelas mer medel för att kunna upprätthålla banans funktion i samma utsträckning som idag om detta ska kunna vara ett alternativ. Trafikverket ser i dagsläget inget behov av att i något väsentligt avseende ändra gränssnittet mellan staten och IBAB. En mer begränsad förändring som skulle kunna övervägas i närtid är att låta Trafikverket ta över Inlandsbanans telekomutrustning. Enligt Försvarmakten riskerar inlandsbanan att hamna i ekonomisk konkurrens mot andra banor om förvaltarskapet flyttas från IBAB till Trafikverket.

Yttrande

Mora kommun kan konstatera att rapport inte redovisas några direkta problem eller brister med dagens avtalspartsförhållande mellan staten och IBAB. Däremot visar Trafikverkets analys att det i dagsläget inte finns några fördelar med att säga upp avtalet med IBAB och förhandla fram ett nytt. Dessutom riskerar ett framtagande av ett nytt avtal i enlighet med gällande regelverk att öppna upp för att nyttjanderätten till Inlandsbanan till andra intressenter än IBAB vilket kan inverka negativt på totalförsvaret. Mora kommun anser att det är viktigt att Försvarmaktens behov inte försämras pga. förändrade avtalspartsförhållande mellan staten och Inlandsbanan AB. I dagens situation med ett försämrat omvärldsläge är det ytterst viktigt att Sverige kan öka sin försvarsförmåga och genomföra åtgärder som kan stärka totalförsvaret vilket är ett tungt vägande argument för att Inlandsbanan ska upprustas. En upprustad Inlandsbana kan bidra till Sveriges uthållighet i kristid eller vid en krigssituation ökar.

- Mora kommun anser att det inte behövs någon förändring i nuvarande avtalsförhållanden mellan IBAB och staten då en förändring av avtalet där Trafikverket går in som ombud för staten i stället för Regeringskansliet bedöms vara tämligen begränsad.
- Mora kommun anser att IBAB fortsatt ska vara infrastrukturförvaltare för Inlandsbanan. IBAB har en bredare roll än som infrastrukturförvaltare än Trafikverket. IBAB:s uppdrag är att driva en verksamhet som stödjer tillväxtarbetet utefter hela Inlandsbanans sträckning enligt uppdraget från sina ägare, dvs. de nitton berörda kommunerna. Mora kommun ställer sig tveksamt till Trafikverket kan driva tillväxtarbetet på samma sätt som IBAB som infrastrukturförvaltare
- Det skulle enligt redovisningen kunna övervägas att låta Trafikverket ta över Inlandsbanans telekomutrustning. Mora kommun kan se att det kan finnas fördelar om Trafikverket tar över telekomutrustningen.
- Mora kommun anser att det är bra om IBAB kan ta över tvärbanor och tågbanor mot Kristinehamn
- Mora kommun anser att de ekonomiska medlen till Inlandsbanan måste öka för att säkerställa en hög banstandard längs hela sträckan. Om Inlandsbanan blir infrastrukturförvaltare för tvärbanor och järnvägen mot Kristinehamn, bör detta även omfatta dessa sträckor.

Anna Nises Borgström

Förvaltningschef